

Studie- og erhvervsvejledning på universiteterne

Brugerundersøgelse udarbejdet af NIRAS Konsulenterne i samarbejde med
Danmarks Evalueringsinstitut

Studie- og erhvervsvejledning på universiteterne

Brugerundersøgelse udarbejdet af NIRAS Konsulenterne i samarbejde med
Danmarks Evalueringsinstitut

2005

**Studie- og erhvervsvejledning på
universiteterne**

© 2005 Danmarks Evalueringsinstitut
Trykt hos Vester Kopi

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Bemærk:
Danmarks Evalueringsinstitut sætter
komma efter Dansk Sprognævns
anbefalinger.

Bestilles hos:
Alle boghandlere eller på EVA's
hjemmeside www.eva.dk

Kr. 45,- inkl. moms

ISBN 87-7958-173-0

Danmarks Evalueringsinstitut

Evaluering af vejlednings- indsatsen på de danske universiteter

---

Kvalitativ undersøgelse

December 2004

1.	BAGGRUND.....	1
1.1	Fremgangsmåde	2
1.2	Begrebsafklaring	2
1.3	Læsevejledning.....	3
2.	SAMMENFATNING	4
3.	ANALYSE.....	6
3.1	De studerendes brug af vejledningen	6
3.1.1	Studievejledningen	7
3.1.2	Erhvervs- og karrierevejledningen	9
3.1.3	Den integrerede studie- og erhvervsvejledning	11
3.1.4	Den uformelle vejledning	12
3.1.5	Vejledningens brugere og målgrupper	14
3.1.6	Fravalg af vejledning	16
3.2	Vejledningens form og tidspunkt	17
3.2.1	Den opsøgende vejledning.....	17
3.2.2	Den stående vejledning.....	18
3.2.3	Vejledningen som et integreret led i undervisningen	19
3.2.4	Andre former for vejledning.....	20
3.3	Vejledningens personale og organisering.....	21
3.3.1	Vejledningspersonalet	21
3.3.2	Vejledernes baggrund og kompetencer	25
3.3.3	Vejledningens organisatoriske forankring.....	27
3.4	Universiteterne og arbejdsmarkedet.....	28
3.4.1	Universiteternes akademiske kultur.....	28
3.4.2	De studerendes kompetenceafklaring	29
3.4.3	De studerendes erhvervsorientering	30
3.4.4	De studerendes overvejelser i forhold til beskæftigelse ...	31
3.4.5	En styrket erhvervsorientering på universiteterne	31
3.4.6	Universiteternes kontakt til arbejdsmarkedet	33
3.4.7	Samarbejdet mellem universiteterne og arbejdsmarkedets parter	34
4.	METODE.....	36
4.1	Den metodiske tilgangsvinkel	36

4.1.1	Fokusgrupper og minigrupper	36
4.1.2	Rekruttering	36
4.1.3	Frafald	37
4.1.4	Telefoninterview	37
4.1.5	Analyse	38
4.2	Metodens anvendelighed	38

1. **BAGGRUND**

Danmarks Evalueringsinstitut har bedt NIRAS Konsulenterne om at gennemføre en kvalitativ undersøgelse af vejledningen på danske universiteter blandt universitetsstuderende, dimittender, studie- og karrierevejledere og arbejdsmarkedets parter med fokus på de studerende og dimittendernes vejledningsbehov.

Den kvalitative undersøgelse skal fungere som en del af dokumentationen i forbindelse med Danmarks Evalueringsinstituts evaluering af vejledningsindsatsen på de danske universiteter. I evalueringen indgår – foruden denne kvalitative delundersøgelse – en selvevaluering, en række institutionsbesøg og en høring.

Den kvalitative undersøgelse skal afdække følgende forhold på fire udvalgte universiteter, hhv. Aalborg Universitet (AAU), Aarhus Universitet (AU), Danmarks Farmaceutiske Universitet (DFU) og Copenhagen Business School (CBS):

- *Vejledningens indhold*, herunder vejledning om valg af fag, kandidatuddannelse, praktik, studieophold i udlandet samt vejledning i forbindelse med overgangen til arbejdsmarkedet
- *Vejledningens form*, herunder overvejelser om individuel, gruppebaseret og kollektiv vejledning, opsøgende og stående vejledning samt vejledningens integration i undervisningen
- *Vejledningens målgrupper*, herunder overvejelser om, hvem der bruger/ikke bruger vejledningen og, hvorvidt nogle grupper har mere behov for vejledning end andre
- *Tidspunktet for vejledningen*, herunder hvornår i studieforløbet de forskellige former for vejledningsbehov opstår
- *Vejledningspersonalet*, herunder hvem, der skal varetage vejledningen, og hvilke kompetencer og baggrund vejlederne skal have
- *Vejledningens organisering*, herunder opgavefordelingen mellem de centrale og de decentrale vejledningsenheder

- *Erhvervsvejledningen*, herunder overvejelser om behovet for en egentlig erhvervsorienteret vejledning, de studerendes ønsker om og behov for en mere kontinuerlig kontakt til arbejdsmarkedet og et mere erhvervsorienteret perspektiv i undervisningen

Ligeledes skal undersøgelsen bidrage med refleksioner over, hvorvidt behovet for vejledning afhænger af faktorer som køn, alder og studieretning

1.1 **Fremgangsmåde**

Der er i forbindelse med undersøgelsen gennemført i alt 11 fokusgruppeinterview, tre minigruppeinterview og seks telefoninterview, der fordeler sig som følger:

- Fire fokusgrupper med i alt 36 universitetsstuderende fra forskellige årgange og studieretninger ved hhv. Aalborg Universitet, Aarhus Universitet, Danmarks Farmaceutiske Universitet og Copenhagen Business School.
- Tre fokusgrupper med i alt 26 dimittender fra forskellige studieretninger ved hhv. Aalborg Universitet, Aarhus Universitet og Danmarks Farmaceutiske Universitet
- Fire fokusgrupper med i alt 29 repræsentanter for de centrale og decentrale studie- og karrierevejledninger ved Aalborg Universitet, Aarhus Universitet, Danmarks Farmaceutiske Universitet og Copenhagen Business School.
- Seks kvalitative telefoniske interview med dimittender fra Copenhagen Business School
- Tre minigruppeinterview med i alt 17 repræsentanter fra arbejdsmarkedets parter
- To telefoniske interview med arbejdsmarkedets parter

For en nærmere beskrivelse af metoden henvises til kapitel 5.

1.2 **Begrebsafklaring**

Undersøgelsens genstandsfelt er defineret som den såkaldte gennemførelses- og udslusningsvejledning, hvilket vil sige den vejledning, der tilbydes undervejs i studieforløbet af studievejledere på institutniveau, fakultetsniveau og universitetsniveau.

Det betyder, at der er fokus på vejledning i forbindelse med valg af fag, studieveje og overbygningsuddannelser samt vejledning i forhold til overgangen mellem universitetet og arbejdsmarkedet. Det betyder også, at der ikke er fokus på

indslusningsvejledning, ligesom der heller ikke er fokus på vejledning om sociale, økonomiske, juridiske, boligmæssige og psykologiske problemstillinger eller akademisk vejledning omkring speciale og/eller afhandling.

I mange af fokusgrupperne med de studerende og dimittenderne er der desuden skelnet mellem studievejledning og karriere- og erhvervsvejledning, idet denne skelnen bliver anvendt af de studerende og dimittenderne. Her skal der i vid udstrækning sættes lighedstegn mellem gennemførelsesvejledning og studievejledning, mens karriere- og erhvervsvejledning generelt er bredere dækkende end udslusningsvejledningen, idet karriere- og erhvervsvejledning også dækker over den mere erhvervsrettede vejledning undervejs i studiet. Denne brug af begreberne vil være gennemgående for rapporten.

1.3 **Læsevejledning**

I afsnit 2 redegøres kort for de væsentligste resultater fra undersøgelsen blandt aftagerne. I afsnit 3 præsenteres en analyse af de gennemførte interview. I afsnit 4 følger en nærmere redegørelse for den valgte metode bag undersøgelsen.

I hvert afsnit præsenteres først de overordnede, generelle betragtninger, som er fælles for universiteterne, hvorpå eventuelle særlige karakteristika eller forhold for de enkelte universiteter fremhæves. I det omfang der ikke bliver fremhævet særlige forhold vedr. enkelte universiteter, skal det derfor ses som udtryk for, at universitetets forhold er dækket ind under de generelle betragtninger.

2. SAMMENFATNING

Når man ser på vejledningens indhold skelner såvel studerende som dimittender og vejledere mellem *studievejledning* forstået som gennemførelsesvejledning omkring valg af fag, studieretninger, dispensationer og udlandshold og *erhvervsvejledning* forstået som vejledning i forbindelse med overgangen til arbejdsmarkedet. Derudover er der en gennemgående tendens til, at de studerende og dimittenderne i høj grad benytter sig af *uformelle vejledningskanaler* som fx medstuderende og undervisere, frem for universitetets formelle vejledningstilbud, idet den uformelle vejledning forekommer mere tilgængelig og mindre problemorienteret.

De fire universiteter benytter sig alle af såvel *opsøgende vejledning* som *stående vejledning*, men med en klar prioritering af den stående vejledning. Den opsøgende vejledning bringes primært i spil i forbindelse med generelle informeringer om fx overbygningsuddannelser og udlandsophold, men de studerende efterspørger generelt en større grad af opsøgende vejledning. Kun på AAU og DFU forsøger man at *integrere vejledningen i undervisningen*.

Vejledningen bliver på alle fire universiteter varetaget af en kombination af *studerervejledere*, *fastansatte vejledere* og *sekretariatet*, mens det kun er på AAU og DFU, at *udvalgte undervisere på nogle studier* har en formel vejledningsrolle i forhold til gennemførelses- og udslusningsvejledningen. Denne kombination af forskelligt vejledningspersonale bliver generelt betragtet som en styrke, om end der blandt de studerende og dimittenderne er et vist forbehold over for at modtage vejledning af yngre studerende i forhold til kandidatuddannelse og udslusning.

Generelt giver de studerende og dimittenderne udtryk for, at vejledernes *vejledningsfaglige kompetencer* skal være fyldestgørende i forhold til at varetage vejledningen, men at det derudover er *vejledernes personlige kompetencer og kvalifikationer*, der er afgørende i selve vejledningssituationen.

Der er stor forskel på, hvordan vejledningen er organiseret på de fire universiteter, men generelt synes de studerende at have svært ved at gennemskue opgave- og ansvarsfordelingen mellem de enkelte vejledningsenheder og -niveauer.

Også hvad angår universiteternes *samarbejde med og kontakt til arbejdsmarkedet* er der stor forskel på de fire universiteters tradition og praksis. Således er der etablerede naturlige samarbejder med erhvervslivet på de uddannelser på AAU, CBS og DFU der har et forholdsvis klart afgrænset arbejdsmarked. Hvad angår de humanistiske uddannelser, er AAU også forholdsvis langt med brobygningen mellem universitetet og erhvervslivet, mens de humanistiske uddannelser på AU generelt halter bagefter.

Blandt de studerende og dimittenderne på de fire universiteter er der generelt et ønske om en *øget kontakt til arbejdsmarkedet*, om end særligt de humanistiske uddannelser understreger vigtigheden af *en klar opgave- og ansvarsfordeling mellem universitetet og arbejdsmarkedets parter*, således at universitetet kan opretholde sin autonomi.

3. **ANALYSE**

Som forståelsesramme for analysen redegøres indledningsvist for de særlige karakteristika ved de fire universiteter og deres vejledningspraksis, idet disse karakteristika giver sig udslag i forskellige positionering og holdninger gennem hele analysen.

DFU adskiller sig markant fra de øvrige universiteter, idet der er tale om en uddannelse med et forholdsvis klart afgrænset arbejdsmarked med en begrænset arbejdsløshed. Det betyder, at de studerende fra DFU typisk kommer ud til et arbejdsmarked, der efterspørger deres arbejdskraft, og at der derfor ikke er samme fokus på arbejdsløshed m.m., som man finder på de tre andre universiteter.

Når man ser på CBS, AU og AAU, er der en gennemgående forskel på de mere professionsrettede uddannelser (som fx ingeniør, jura og økonomi) og de naturvidenskabelige med de mere hårde kompetencer på den ene side og de humanistiske uddannelser med de mere generelle og bløde kompetencer på den anden side.

Ligeledes adskiller AAU sig fra CBS og AU ved en projektorienteret undervisningsform og en integration af praktik i uddannelsen. AAU og CBS har ligeledes begge oparbejdet et tæt samarbejde med arbejdsmarkedet gennem de senere år.

Den følgende analyse er foretaget på baggrund af de synspunkter, der fremkom, og de væsentlige debatter, der udspandt sig i fokusgrupperne og de telefoniske interview. Udfoldelsen af de enkelte synspunkter, debatter og temaer vil afspejle det erfaringsgrundlag, de enkelte grupper har haft for at kunne udtale sig om de pågældende temaer.

3.1 **De studerendes brug af vejledningen**

I fokusgrupperne er de studerende, dimittenderne og vejlederne blevet bedt om at forholde sig til de studerendes brug af vejledningen, og der tegner sig et generelt billede af, at såvel studerende som dimittender og vejledere har større erfaring med studievejledningen end med erhvervsvejledningen. Derfor er beskri-

velserne af brugen af studievejledningen mere nuanceret end beskrivelserne af erhvervsvejledningen, som til gengæld uddybes i afsnit 3.4 om universitetet og arbejdsmarkedet.

3.1.1 *Studievejledningen*

På tværs af de fire universiteter er der studerende, der primært opfatter studievejledningen som en henvisende instans, der kan sende de studerende videre i systemet, mens andre studerende opfatter studievejledningen som ”*dem, der ved, hvad der kan lade sig gøre i praksis*”, og ”*dem, der har styr på paragrafferne*”. Generelt giver de studerende og dimittenderne udtryk for, at de eksisterende vejledningstilbud i forhold til studie gennemførelse for så vidt er tilstrækkelige, men at studievejledningen ikke nødvendigvis er det første sted, man henvender sig, hvis man har brug for informationer.

Generelt er der en uoverensstemmelse mellem på den ene side vejledernes og på den anden side de studerendes og dimittendernes oplevelse af mulighederne for vejledning. På den ene side giver vejlederne udtryk for, at de studerende kan henvende sig med stort set alle typer og karakterer af problemer – *at intet er for stort og intet for småt* – og at de studerende kan trække på et væld af forskellige vejledningstilbud. På den anden side giver de studerende udtryk for, at vejledningen kun skal håndtere store problemer, og at vejledningen kan være vanskeligt tilgængelig på grund af begrænsede åbningstider, ligesom de studerende generelt har et begrænset kendskab til eller overblik over de forskellige vejledningstilbud på det enkelte universitet. Derfor tilkendegiver flere studerende og dimittender, at det er vigtigt, at de studerende får bedre kendskab til studievejledningens funktion, så de bedre kan relatere den til egen situation samt vurdere deres eget behov for vejledning.

I forlængelse heraf giver såvel vejlederne som de studerende på AAU udtryk for, at det kan være vanskeligt at overskue rækken af tilbud. Således har flere studerende på AAU oplevet at blive sendt gennem flere led, før de har fået den efterspurgte information. Endvidere er der på AAU generelt uklarhed blandt de studerende om, hvad studievejledningen kan bruges til, og de har derfor også vanskeligt ved at definere, hvad der mangler af vejledningstilbud.

Vejledning om valg og tilrettelæggelse af studieforløbet

Generelt giver de studerende, dimittenderne og vejlederne udtryk for, at det primært er i forbindelse med valg og tilrettelæggelse af fag, praktikophold og udlandsophold og i forbindelse med overgange i studieforløbet, at de studerende opsøger studievejledningen.

De studerende og dimittenderne på de fire universiteter har meget forskellige erfaringer med studievejledningen, men giver udtryk for, at studievejledningen

typisk fungerer som rådgiver eller sparringspartner i forhold til fx udlandsophold, kombination af valgfag, overvejelser om meritoverførelser, spørgsmål om fremtidig beskæftigelse og dialog i forbindelse med overvejelser om studieskift.

Vejledningen handler ifølge vejlederne og de studerende på AU, AAU og CBS typisk om, hvordan de forskellige valgfag strikkes sammen, så de passer ind i et studieforløb, og hvordan de studerende tilrettelægger deres tid, så der er plads til både studier og studiejob. Ligeledes henvender en del studerende sig, fordi de har vanskeligt ved at leve op til omgivelsernes forventninger til dem. Endelig er der mange henvendelser om udlandsophold og spørgsmål om eksaminer.

Studievejlederne på CBS oplever overordnet set, at vejledningen i stadig højere grad handler om internationalisering og om karrieremuligheder, og at de studerende i højere grad end tidligere søger om hjælp til at træffe de sikre valg i forhold til en fremtidig beskæftigelse.

Flere af de studerende sætter spørgsmålstegn ved den vejledning, de har modtaget, og på CBS vurderer nogle studerende, at vejlederne ikke altid har det fornødne overblik over beslægtede uddannelser. Ligeledes giver dimittenderne på CBS udtryk for, at de kunne have brugt mere information om meritoverførsler og en øget erhvervsvejledning i forhold til tilrettelæggelse af uddannelsen.

Vejledning i forbindelse med eksaminer og reeksaminer

På uddannelser med fag med høje dumpeprocenter oplever såvel de studerende som vejlederne en udtalt brug af vejledningen i forbindelse med eksaminer og reeksaminer, hvilket blandet andet kommer til udtryk på jura, de naturvidenskabelige uddannelser på AU og generelt på DFU.

Ifølge vejledere, dimittender og studerende på DFU opstår behovet for studievejledning primært omkring gennemførelsesvejledning, idet de primære problemstillinger handler om at bestå studiets eksaminer og lægge studieplaner. Således afholder studievejledningen en forelæsning på tredje år om muligheden for at forlænge studiet, hvis man dumper eksamenerne i løbet af de tre første år. Dette bliver af de studerende og dimittenderne fremhævet som et positivt eksempel på studievejledning, idet mange studerende dumper eksaminer på tredje år.

Vejledning i forbindelse med specialet

Vejledningen omkring specialeskrivning ligger typisk hos den faglige vejleder, og studievejledningen har derfor sjældent en formel vejledningsrolle i forhold til specialeskrivningen.

Alligevel har studienævnet på DFU haft stor opmærksomhed på specialeforløbet, fordi specialeskrivningen er et forholdsvis nyt element på uddannelsen, og man fra starten har været opmærksom på, at man vil undgå, at specialerne forlænger studietiden unødigt.

På CBS har man ansat en kandidatafhandlingskonsulent, som har særligt fokus på de studerendes gennemførelse af specialet med undersøgelser af forsinkelser i specialeprocessen og rådgivning om, hvordan man tilrettelægger processen.

Andre vejledningsopgaver

Studievejledningen er flere steder også involveret i introduktionsforløbet på de enkelte uddannelsesretninger (rusugen), enten som ansvarlige for planlægningen af introduktionsforløbet, som fx på etnografi på AU, eller generelt som oplægs- holdere med en introduktion af uddannelsens vejledningstilbud.

På DFU påpeger dimittenderne, at studievejlederne på denne måde faktisk varetager den sociale indføring på studiet, ligesom studievejledningens kontor også gennem hele studieforløbet anvendes som socialt samlingssted, "*hvor man lige kommer forbi til en kop kaffe*".

Afgrænsning af vejledningsopgaven

De studerende og dimittenderne på tværs af universiteterne understreger vigtigheden af, at studievejlederne kender deres begrænsninger i forhold til den studerendes problemstillinger, således at studievejledningen ikke tager form af egentlige terapiforløb.

Alligevel giver vejlederne på DFU og CBS udtryk for, at de ikke gør noget særligt ud af at holde de forskellige former for vejledningstilbud adskilt, fordi de studerendes problemer ofte er forbundne, således at de studierelaterede problemer ofte viser sig at være symptomer på sociale eller psykiske problemer. Derfor har man prioriteret at sætte fokus på den helhedsorienterede vejledning, om end der naturligvis er en grænse for, hvad studievejledningen skal tage sig af set i relation til fx studenterrådgivningen.

3.1.2 *Erhvervs- og karrierevejledningen*

Ifølge de studerende og dimittenderne har den egentlige erhvervs- og karrierevejledning på de fleste uddannelser to primære former: enten individuel vejledning om praktikophold og projekter i relation til private virksomheder eller offentlige institutioner eller fællesarrangementer med fokus på jobmuligheder, herunder arrangementer som "*Humanister i Job*", "*Cand. Hvad-arrangementer*" og "*Etnografer i Job*" på AU, "*Snart-kandidat-møder*" og "*Karrieremesse*" på AAU "*Messedagen*" og "*Industriens Dag*" og erhvervs-temadagene på DFU og virksomhedspræsentationerne på CBS.

Fællesarrangementerne har generelt stor bevågenhed blandt de studerende og dimittenderne, idet det bliver oplevet som en god måde at få klarhed over, hvilke kompetencer virksomhederne efterspørger. Flere dimittender tilkendegiver, at det er den eneste form for erhvervsvejledning, de kan huske fra universitetet.

Nogle studerende fra AAU og CBS foretrækker dog at tage direkte kontakt til erhvervslivet, frem for at deltage i fællesarrangementer, hvis de skal have indblik i virksomhederne efterspørgsel efter arbejdskraft og medarbejderprofiler. Således vurderer de studerende, at den direkte kontakt til virksomhederne er mere velegnet til at skabe overblik over, hvilke kompetencer man skal opbygge for at komme i betragtning til et job i den pågældende virksomhed eller branche.

Vejledning i forhold til karriereplanlægning

Mange studerende og dimittender på tværs af universiteterne påpeger, at den eksisterende erhvervsvejledning er mangelfuld. De savner rådgivning om, hvilke fag man skal vælge for at kvalificere sig til særlige jobfunktioner, samt input til, hvornår og hvordan man skal tænke erhvervsrettet i løbet af uddannelsen.

De studerende og dimittenderne oplever generelt, at den egentlige erhvervs- og karriererådgivning varetages af de faglige organisationer. Der bliver fra flere sider påpeget et øget behov for en decideret erhvervs- og karrierevejledning i tilknytning til uddannelserne, idet de studerende – særligt på de humanistiske uddannelser – bliver uddannet til et meget bredt arbejdsmarked, hvilket kan være forvirrende i forhold til fremtidige jobmuligheder.

De studerende og dimittenderne fra AU, CBS AAU efterlyser i forlængelse heraf hjælp til at sætte ord på de kompetencer, de oparbejder gennem studiet, ligesom de studerende og dimittender – primært fra de humanistiske uddannelser – generelt ønsker større opmærksomhed på og information om karriere- og jobmulighederne uden for forskningsverdenen.

Studievejlederne på AAU påpeger, at et afgørende led i universitetets erhvervsvejledning er at fremhæve over for de studerende, at de bør være aktive i forhold til karriereplanlægning i løbet af studiet, så den enkelte ikke får et chok ved overgangen til arbejdsmarkedet. Både de studerende og arbejdsmarkedets parter finder det derfor vigtigt, at uddannelserne på AAU netop giver mulighed for praktik, da dette er en væsentlig indgang til arbejdsmarkedet, og det er derfor vigtigt at de studerende ikke fravælger denne mulighed (jf. afsnit 3.4.6 om praktikforløb).

Vejledning i forbindelse med overgangen til arbejdsmarkedet

Der er generelt stor forskel på de enkelte universiteters og studieretningers tradition og praksis omkring udslusningsvejledning, men generelt efterlyser dimittenderne et øget fokus på overgangen.

De studerende og dimittenderne fra AU påpeger således, at universitetet i dag ikke vejleder om, hvordan man søger job, læser bag om stillingsopslagene, skaber overblik over sine kompetencer m.m., og at der derfor er et tomrum mellem universitetets tilbud og A-kassernes tilbud, hvilket i særdeleshed er problematisk for de dimittender, som fravælger fagforeningen og A-kassen.

De studerende fra CBS kender ikke rigtigt til de eksisterende tilbud om karrierevejledning fra universitetets side, mens det rådgivnings- og informationscenter, som Yngre Civiløkonomer har etableret på CBS til gengæld har stor bevågenhed fra de studerendes side. Dette skyldes ikke mindst, at centeret ligger centralt placeret på universitetet og derfor har en høj grad af synlighed i modsætning til universitetets studie- og erhvervsvejledning. Kontakten til dimittender fra CBS og AAU sker gennem en alumneforening, som studievejlederne vurderer, der er en stor interesse for. Dimittenderne i fokusgruppen har dog kun et meget begrænset kendskab til dette netværk.

På AAU beskæftiger erhvervsvejledningen sig primært med udslusningsvejledning, hvor der tilbydes individuel vejledning om jobmuligheder og karriereaspekter i det hele taget, ligesom der afholdes kandidatmøder, kandidatmesse med en blandet skare af private og offentlige organisationer og et tværfakultært todagesseminar, som ifølge erhvervsvejlederne er meget populært blandt de studerende.

På DFU gør man ikke noget særligt ud af vejledning i forbindelse med overgangen til arbejdsmarkedet. Dette skyldes to ting. For det første er erhvervsvejledningen delvist integreret i undervisningen, idet undervisere og vejledere gør meget ud af at fremhæve, hvad man kan bruge uddannelsen til efterfølgende. For det andet kommer de fleste dimittenderne direkte ud i job efter endt uddannelse, og der er derfor ikke samme behov for vejledning i forhold til arbejdsmarkedet. DFU igangsatte dog et dog et jobsøgningskursus som Farmaceutforeningen for et par år siden overtog. Desuden samarbejder DFU med Industriefarmaceutforeningen om bl.a. ”Industriens dag”, hvor kandidatstuderende inviteres til at møde industriansatte farmaceuter.

3.1.3 *Den integrerede studie- og erhvervsvejledning*

De studerende og dimittenderne efterlyser ikke selv en øget integration af studie- og erhvervsvejledningen, om end flere studerende såvel som dimittender

fremhæver, at erhvervsvejledningen skal være synlig og tilgængelig på et tidligere tidspunkt i studieforløbet.

Arbejdsmarkedets parter vurderer, at universiteterne generelt skelner for markant mellem studie- og erhvervsvejledning med primært fokus på studievejledningen. De mener, at der med den nye universitetslov er behov for, at universiteterne bliver bedre til at integrere studie- og erhvervsvejledningen – særligt på de humanistiske uddannelser og på de uddannelser, der skaber nye fagligheder gennem særlige fagkombinationer.

Arbejdsmarkedets parter sætter desuden spørgsmålstejn ved, om de studerende selv vil efterspørge erhvervsvejledningen – og ikke blot studievejledningen – før hen imod slutningen af studiet, hvor den fremtidige beskæftigelse bliver mere nærværende. Allerede i indslusningen bør de studerende imidlertid være opmærksomme på det fremtidige arbejdsliv, således at de bliver bedre til at koble de erhvervsrettede overvejelser med de faglige valg. Dette forudsætter ifølge arbejdsmarkedets parter en øget integration af studievejledningen og erhvervsvejledningen på de enkelte universiteter.

Ud fra hensigten om i højere grad at integrere gennemførelses- og udslningsvejledningen arrangerer den centrale vejledning på AAU et såkaldt midtvejsmesse i studieforløbet, hvor der bliver informeret dels om studiemuligheder på universitetet, dels om hvad der venter de studerende efter afslutning af uddannelsen.

Studievejlederne på CBS fremhæver ligeledes, at man med fordel kan integrere studie- og karriererådgivningen, således at kompetenceafklaring og karriererådgivning indgår i de studerendes valg af fag, hvilket også kan bidrage til et større engagement i de enkelte fag.

En central udfordring i forhold til en øget integration af erhvervsvejledningen i gennemførelsesvejledningen er, at erhvervsvejledningen ikke altid har den fagspecifikke indsigt og tilgang. Her har man på AAU gode erfaringer med at lade erhvervsvejlederne og studielederne holde oplæg sammen på de forskellige studier, hvorved erhvervsvejlederne kan repræsentere erfaringerne fra arbejdsmarkedet, og studielederen kan repræsentere den dybdefaglige indsigt.

3.1.4 *Den uformelle vejledning*

Blandt de studerende er der på tværs af universiteter og studieretninger udbredt enighed om, at den uformelle vejledning fra medstuderende spiller en meget stor rolle i forhold til gennemførelsen af studiet. Den uformelle vejledning er nemt tilgængelig, og den formelle studievejledning bliver derfor generelt først taget i brug, når de medstuderende ikke kan hjælpe. Ligeledes giver de studerende ud-

tryk for, at man hellere opsøger en medstuderende end en vejleder, hvis det er vanskeligt at konkretisere et problem, da den generelle opfattelse er, at konsultationen af en vejleder fordrer en form for forberedelse. Endelig tilkendegiver flere studerende, at man kan bruge medstuderendes råd om mindre spørgsmål, mens man opsøger studievejledningen, "*når det handler om paragraffer*".

Nogle studerende, især fra de mindre institutter, giver desuden udtryk for, at studiets undervisere også spiller en rolle som vejledere fx efter forelæsninger, mens andre studerende giver udtryk for, at undervisningsformen med forelæsninger ikke giver mulighed for en vejledningsrelation til underviserne. De studerende skelner klart mellem den uformelle vejledning fra medstuderende og den uformelle vejledning fra undervisere. Således kan man tillade sig at stille 'dumme' spørgsmål til sine medstuderende, mens man ikke gør dette til sine undervisere.

På AAU tilskrives den såkaldte semesterkoordinator også en vigtig, uformel vejledningsrolle, idet semesterkoordinatoren har til opgave at beskrive de studerendes semesterforløb.

Mens de studerende på CBS, AAU og AU skelner klart mellem den formelle og den uformelle vejledning, er grænsen mere sløret blandt de studerende på DFU, fordi studiet er så lille og stort set alle kender alle – og dermed også studievejlederne. Dette betyder også, at de studerende på DFU nærmest opfatter den formelle vejledning som en social begivenhed, idet "*det er sjældent, at man står op til at komme til studievejledning i rette tid, fordi det er lettere at droppe forbi ved lejlighed*" – hvorimod flere studerende på CBS og AU nærmest skal overvinde sig selv for at opsøge den formelle vejledning.

Årsager til brug af uformel vejledning

De studerendes brug af de uformelle vejledningskanaler skyldes på den ene side en generel forestilling om, at studievejledningen primært skal tage sig af store problemer, og at man derfor ikke skal ulejlige studievejledningen med sine små problemer.

Mange studerende har på den anden side også en oplevelse af, at studievejledningen alligevel ikke rigtigt kan bidrage "*med andet end man kan læse sig til i tre siders papirer*", og studievejledningen derfor bliver oplevet som decideret ukvalificeret. Således påpeger en studerende, at "*man bare kan sætte sig ind og snakke*", og at vejledningen derfor er god nok på det menneskelige plan, men mangler viden på det faglige plan. Derfor er det de studerendes oplevelse, at vejlederne tager sig mere af "*studieinformering end studievejledning*", og derfor kan man ligeså godt benytte sig af den uformelle vejledning. Mange studerende

indrømmer dog, at den uformelle vejledning skal tages med et gran salt, og at informationer skal dobbelt-tjekkes, hvis de kommer fra medstuderende.

Den uformelle vejledning er dog ikke uproblematisk. Således peger dimittenderne fra AU på, at det er bekymrende, at så mange studerende benytter sig af uformelle former for vejledning, idet den uformelle vejledning er baseret på andres dyrekøbte erfaringer, ligesom man ikke kan regne med, at alle studerende kan benytte sig af uformel vejledning.

Enkelte studerende fra AAU tilkendegiver, at de har større tillid til den formelle vejledning end den uformelle vejledning, idet en del af studievejlederens opgave er at aflive rygter og give korrekte oplysninger. Således bliver det påpeget, at en medstuderende ofte er farvet af egne interesser, mens vejlederen forholder sig mere objektivt til problemstillingen. Omvendt mener dimittenderne, at studievejledningens informationsmøder alene er kendetegnet ved at præsentere positive sider af studiet, mens de studerendes egne netværk forholder sig mere nuanceret til de forskellige valgmuligheder.

3.1.5 *Vejledningens brugere og målgrupper*

De studerendes brug af vejledningen varierer meget, hvor enkelte studerende kan karakteriseres som superbrugere, mens andre går igennem studiet uden kontakt med studievejledningen. En dimittend udtrykker således den generelle holdning med en udtalelse om, at "*normale studerende nøjes med at gå til massearrangementer, og det er først når man hopper uden for rammerne, at man får brug for studievejledningen*", fx, hvis man dumper en eksamen, skifter praktiksted m.m.

Vejledningens nuværende brugere

Det er en generel opfattelse blandt såvel studerende som studievejledere og arbejdsmarkedets parter, at mange af de vejledningssøgende studerende kan karakteriseres som ressourcestærke og engagerede studerende, som også benytter sig af en lang række af universiteternes øvrige tilbud, mens de mere passive studerende ikke benytter sig af universiteternes tilbud om vejledning.

De studerende fra ikke-professionsrettede studier udgør ifølge vejlederne en anden stor gruppe blandt de vejledningssøgende, idet det fremtidige arbejdsmarked synes lidt broget, mens studerende fra eksempelvis de merkantile uddannelser er mere afklarede omkring fremtidige jobmuligheder og derfor næsten udelukkende efterspørger redskaber til udarbejdelse af cv'er og ansøgninger.

Endelig er der en stor del af de vejledningssøgende på første studieår – især på de naturvidenskabelige uddannelser – der bliver karakteriseret som usikre og uselvstændige kvindelige studerende, der er i tvivl om deres egne studieegnet-

hed og deres studievalg, eller som *"har fået et chok ved mødet med universitetsverdenen og dalende karakterer"*.

I forlængelse heraf vurderer arbejdsmarkedets parter og nogle studievejledere, at der er et klart kønsperspektiv i vejledningsbehovet, idet den frivillige vejledning primært henvender sig til kvindelige studerende, som generelt er bedre til at søge om råd og vejledning, mens det ifølge flere af arbejdsmarkedets parter måske ville være mere attraktivt for de mandlige studerende at søge om råd og vejledning, hvis man talte om karriererådgivning frem for studievejledning, som virker mere problemorienteret.

Vejledningens potentielle målgrupper

Flere studerende tilkendegiver, at studievejledningen kan have svært ved at nå studerende med sociale problemer, som ikke selv opsøger vejledningen. Derfor får studievejledningen også svært ved at henvise disse studerende til andre rådgivningstilbud på universiteterne.

Førstegenerationsakademikere synes ifølge vejlederne generelt at have et større vejledningsbehov, uden at de nødvendigvis selv opsøger vejledningen. Dette synes især at være problematisk, fordi disse studerende typisk heller ikke har de samme muligheder for uformel vejledning via det personlige netværk, som man typisk finder blandt anden- eller tredjegerationsakademikere. Samtidig er det ifølge studievejlederne kendetegnede, at førstegenerationsakademikerne ofte mangler familiens opbakning i forhold til universitetsstudiet og forståelse for, hvad et fuldtidsstudium indebærer.

De udenlandske studerende bliver ligeledes af vejlederne nævnt som en gruppe med et særligt vejledningsbehov. Efterhånden får flere udenlandske studerende lyst til at blive i Danmark efter endt udannelse, men de har sjældent kendskab til, hvordan de skal begå sig i det danske erhvervsliv, ligesom de ofte kæmper med sproglige problemer og derfor har særlige behov for vejledning. Studievejlederne oplever ydermere et eksternt krav fra fagforeninger og a-kasser om at vejlede de udenlandske studerende om fagforeningernes funktion, som ofte er ukendt for denne gruppe studerende.

Endelig peger flere studievejledere på studerende med anden etnisk baggrund end dansk samt handicappede studerende som grupper, der kan have svært ved at skaffe det første job, hvilket betyder, at de også udgør en del af studievejledningens målgruppe.

Det er vejledernes generelle oplevelse, at en betydelig del af vejledningens målgruppe først opsøger vejledningen, *"når det hele brænder på, og der er behov*

for at søge om dispensationer". Ligeledes bliver det påpeget, at det er svært for studievejledningen at få fat på de studerende, der ikke har deres dagligdag og netværk på studiet.

Derfor mener mange vejledere ikke, at de faktisk tiltrækker de studerende, som reelt har et vejledningsbehov, idet det primært er de selvkørende studerende, som ønsker at blive bekræftet i deres valg, der opsøger vejledningen, mens karrierevejlederne understreger, at de sjældent møder studerende med svag studiemæssig performance og manglende selvtillid.

3.1.6 *Fravalg af vejledning*

Såvel studerende som vejledere giver udtryk for, at der på nogle studieretninger er kulturelle barrierer i forhold til at opsøge studievejledningen, idet det bliver opfattet som noget negativt eller problemorienteret. Derfor kan det være vanskeligt for studievejlederne at vurdere, om de studerendes fravalg af vejledning skyldes, at de ikke har behovet for vejledning, eller om det skyldes, at de ikke tør eller føler det som et personligt nederlag at henvende sig til studievejledningen.

Vejledningen som stigma

Mange studerende tilkendegiver, at vejledningen opfattes som et tilbud, man først anvender, når man har store problemer. Det betyder, at man ikke henvender sig til studievejledningen med spørgsmål, fordi de opleves som værende for banale.

Samtidig siger en stor del af de studerende, at vejledning bliver opfattet som et stigma – så *"hvis man først bruger studievejledningen, har man virkelig problemer"*. Således vurderer mange studerende, at studievejledningen ville blive brugt mere, hvis den fik karakter af et sted: *"hvor man stikker hovedet ind på vejen forbi og spørger om store og små ting"*.

Der er dog også grupper af studerende som oplever vejledningen præcist på denne mere afslappede måde. Det drejer sig specielt om stærke studerende og studerende som personligt kender en eller flere af vejlederne, og derfor føler sig trygge ved at opsøge vejledning.

Vejledningens manglende synlighed

Mange studerende og dimittender på tværs af universiteterne efterlyser en øget synlighed omkring studievejledningens tilbud. De studerende får typisk kendskab til studievejledningen ved præsentationer af studievejledningen i forbindelse med studiestart – typisk i form af et arrangement i rusugen – eller i forbindelse med semesterintroduktioner. Studievejledningens synliggørelse er også rela-

teret til studentervejledernes deltagelse i arrangementer som studieture etc., hvor vejlederen bliver kendt i andre sammenhænge end vejledningssituationen. Dette kan også gøre det nemmere for de studerende at henvende sig med deres spørgsmål i studievejledningen.

Generelt vurderer de studerende på AU, AAU og CBS, at studievejledningen mangler synlighed i dagligdagen på studiet, og studievejlederne bliver opfattet som *"nogle, der sidder gemt på en gang og kun er lidt synlige"*. Flere studerende understreger, at de end ikke er sikre på, hvor studievejledningen holder til, og at det ofte alene er det personlige kendskab til vejlederne, som gør, at de studerende kender til vejledningstilbudene. Der efterlyses således en større synlighed, hvor studievejlederne er mere opsøgende, frem for *"blot at sidde på deres lille gang med en opslagstavle ved siden af"*.

Blandt dimittenderne på AAU er der usikkerhed om, hvor erhvervsvejledningen holder til, mens det er indtrykket, at de decentrale vejledere generelt er finde der, hvor de studerende er. Andre dimittender påpeger, at de faktisk synes, at studievejledningen er god til at iværksætte fællesarrangementer i forbindelse med *"de typiske faldgruber"* og dermed opnår en vis synlighed.

Mens de studerende på AU, AAU og CBS generelt efterlyser en større synlighed omkring vejledningen, oplever de studerende på DFU, at studievejledningen er meget synlig, idet man *"ikke kan undgå at støde ind i dem"*, og studievejlederne er gode til at komme rundt i klasserne i løbet af studiet og deltager desuden aktivt i det sociale liv på skolen – de er fx ledere af ruskurset. Selv siger studievejlederne på DFU, at de er meget bevidste om deres sociale engagement, som de mener, er altafgørende for, om de studerende opsøger deres hjælp.

3.2 **Vejledningens form og tidspunkt**

Behovet for vejledning opstår på naturlig vis, når de studerende står i en ny situation, står over for valg eller har dumpet en eksamen. Derfor viser sig primært et tilbagevendende vejledningsbehov omkring studiestart, overgangen til kandidatuddannelsen og udslusningen til arbejdsmarkedet. På AAU opleves desuden et vejledningsbehov efter den såkaldte basisuddannelse, hvor der også er indbygget et valg omkring studieretning. Det konkrete tidspunkt for vejledningsbehovet er her ligeledes afhængigt af den enkelte studieordning, idet der på nogle studier er stor valgfrihed på fx fjerde semester.

3.2.1 *Den opsøgende vejledning*

Det synes at være op til den enkelte studentervejleder på det enkelte universitet, hvordan studievejledningen varetages, og det afhænger således også af dennes baggrund og erfaringsniveau i rollen som vejleder. Det betyder, at nogle studier

har tradition for at føre en mere opsøgende vejledning, mens andre alene introducerer sig selv i forbindelse med studiestart.

Nogle studerende efterlyser en øget opsøgende vejledning, som også kan øge synligheden, mens andre mener, at den opsøgende vejledning risikerer at fratage de studerende ansvaret for selv at opsøge vejledning gennem relevant informationsmateriale.

På AU finder den opsøgende vejledning sted i et mindre omfang end de øvrige universiteter, idet der er en vis modstand blandt studievejlederne mod opsøgende vejledning. Således giver flere studievejledere udtryk for, at man frygter, at de studerende vil føle sig "truffet", hvis studievejlederne opfordrer dem til at kigge forbi. Ligeledes mener vejlederne, at man risikere at opfinde problemer, de studerende ikke selv synes, de har.

I modsætning til AU bestræber flere studievejledere på CBS og AAU sig på at lave opsøgende vejledning med det sigte at skabe mere synlighed om studievejledningen samt skabe grundlag for, at de studerende bliver bedre til at opsøge studievejlederne, før situationen bliver håbløs. Der er på AAU flere forskellige former for opsøgende vejledning. Dels gives på nogle studier præsentationer af det pågældende semesters valgmuligheder i forlængelse af en forelæsning; dels informeres på bachelorhold i forbindelse med overbygningsvalg. Det såkaldte erhvervsforum organiseret under erhvervsvejledningen tager desuden ud på de enkelte studier i forbindelse med introforløb ved studiestart. Herudover laver Internationalt Kontor også opsøgende vejledning ved at afholde en informationssuge hvert år om udlandsophold.

Ifølge studerende på AAU kan den opsøgende vejledning imidlertid være problematisk, fordi den skaber et for højt informationsniveau med risiko for, at de studerende "lukker af" for information og således ikke er opmærksomme på væsentlige oplysninger.

Endelig mener arbejdsmarkedets parter, at den opsøgende vejledning bør sættes ind over for de studerende, som udviser et særligt vejledningsbehov fx i forbindelse med manglende gennemførelse af eksaminer eller længere tids fravær.

3.2.2 *Den stående vejledning*

Vejledningens tilgængelighed i det øjeblik, der opstår et behov for råd og svar, er helt centralt for de studerende. Dette beskriver en studievejleder på følgende måde: "*Det handler om vejledning til tiden. Når der er behov for svar på et spørgsmål, henvender man sig til den person, der er tilgængelig på det pågældende tidspunkt*".

De studerende giver generelt udtryk for, at de foretrækker en daglig åbningstid, da det opleves som lang tid at afvente svar på spørgsmål, hvis studievejledningen kun har åbent én eller to gange om ugen.

Studievejledningen bliver af de studerende karakteriseret som et behageligt sted at komme, og studievejlederne opfattes generelt som søde og imødekommende. Flere studerende understreger dog, at man kunne gøre vejledningen mere opsøgende i form af obligatoriske tilbud om individuelle vejledningssamtaler omkring studiestart, således at den enkelte studerende bliver introduceret for studievejledningen.

Foruden tilgængelighed er udfordringen for den stående vejledning ligeledes at skærpe de studerendes forståelse for og opmærksomhed på deres egne vejledningsbehov. Således oplever vejlederne på, at de studerende ikke altid selv er opmærksomme på, at der ofte er et udtalt vejledningsbehov ved overgangen fra bachelordelen til kandidatdelen på uddannelsen. Dette valg udgør ifølge studievejlederne det vigtigste enkeltvalg i løbet af studiet, som skal træffes på et tidspunkt i studiet, hvor de studerende gennemgår en stor faglig og menneskelig udvikling.

Også arbejdsmarkedets parter understøtter idéen om faste og obligatoriske vejledningssamtaler for den enkelte studerende. Der bliver det foreslået, at vejledningssamtalerne bør finde sted i tre faser i studieforløbet, således at første fase omhandler forventningsafstemning i forhold til uddannelsesforløbet, anden fase omhandler overgangsvejledning til kandidatuddannelsen, mens tredje fase vedrører udslusningsvejledning. Sådanne obligatoriske samtaler vil samtidig kunne medvirke til at udbrede de studerendes generelle kendskab til studievejledningens tilbud, om end det kræver, at såvel vejledere som studerende tager møderne seriøst og forbereder sig.

3.2.3 *Vejledningen som et integreret led i undervisningen*

De studerende udviser en vis skepsis over for en integrering af gennemførelses- og erhvervsvejledningen i undervisningen, idet mange ikke ønsker at afsætte undervisningstid til formålet. Idéen bliver generelt afvist ud fra en begrundelse om, at der i forvejen ikke er tilstrækkelig undervisningstid, og at det derfor vil have en negativ effekt på fagligheden, samt at undervisere ikke er motiverede og/eller kvalificerede til at bistå vejledningen.

Dog efterlyser flere studerende på AU og AAU mere konkret vejledning i relation til udbud og valg af kurser. Dette kan fx være øget information om, hvad enkelte kurser kræver af kompetencer og hvad de kan bidrage til af kompetencer.

På DFU beskrives gennemførelses- og erhvervsvejledningen eksplicit som en integreret del af studiet. For det første bruger underviserne meget tid på at formidle, hvad farmaceutuddannelsen går ud på og inddrager forskellige erhvervsorienterede elementer i undervisningen og øvelserne. Endvidere har studievejlederne i studiestartsforløbet fokus på sammenhænge i studiet, mens der på tredje år er fokus på vejledning om kandidatuddannelsen. Således er det vigtigt, at de studerende kan se en rød tråd gennem deres uddannelse fra start til slut. For at understøtte denne integrerede vejledning afholder studievejledningen erhvervs-temadage med deltagelse af virksomheder, hvor der er mulighed for at skabe dialog og forventningsafstemning mellem virksomheder og de studerende.

Studievejledere på AAU giver udtryk for, at studievejledningen på sin vis er forankret i projektarbejde, hvilket udgør det særlige kendetegn for universitetets pædagogiske model. Imidlertid er der for de studerende ikke tale om en integreret studievejledning, eftersom den vejledning, der tilbydes i undervisningsøjemed, relaterer sig til fagspecifikke problemstillinger. Således forventes undervisere eller projektvejledere ikke at kunne give svar på det, de studerende kalder ”studievejledningsspørgsmål”.

Ifølge arbejdsmarkedets parter må gennemførelses- og erhvervsvejledningen ikke være et tilbud, som de studerende kan fravælge, idet mange studerende netop ikke selv er opmærksomme på et evt. vejledningsbehov. Arbejdsmarkedets parter er derfor generelt positivt stemt over for idéen om at lade vejledningen indgå som en integreret del af undervisningen, således at undervisere og vejledere i højere grad følger de studerende på vej i løbet af studiet.

3.2.4 *Andre former for vejledning*

På flere universiteter vælger de studerende i høj grad at benytte den **elektroniske vejledning**, selvom der er forskellige opfattelser af denne vejledningsforms anvendelighed.

Den elektroniske vejledning synes ifølge studievejlederne at henvende sig til en ny gruppe af vejledningssøgende, der opfatter det som mindre grænseoverskridende at sende en e-mail, og som måske ønsker at undgå den personlige kontakt. Men vejledning via e-mail har også sine begrænsninger. Således er studievejlederne generelt ikke begejstrede for denne vejledningsform, idet de påpeger, at det kan være vanskeligt at give præcise svar via e-mail, da spørgsmålene ofte er uklare. De fleste vejledere bruger derfor primært den elektroniske vejledning som indgang til en personlig vejledningskontakt. Således udtaler studievejlederne på CBS, at ”*indgangen er ofte en e-mail, mens udgangen er en personlig samtale*”. I relation til rent faglige spørgsmål betragtes Internettet imidlertid af

nogle vejledere som et effektivt vejledningsmedie, da de her kan indsætte relevante links, navne eller hints, som vedrører henvendelsen.

Det er indtrykket blandt såvel studievejledere som studerende, at de vejlednings-søgende overvejende møder personligt frem i studievejledningen, når der er tale om et problem af mere alvorlig karakter, fx ved dumpning af eksamen, mens den elektroniske vejledning synes nemmere, når det drejer sig om en lille forespørgsel. Flere studievejledere tilstræber netop, at de studerende møder op, når de har en fornemmelse af, at der *"ligger mere mellem linjerne i mailen"*.

Foruden e-mails modtages også en del **telefoniske henvendelser** i studievejledningen. Her siger både studerende og vejledere, at det primært er personer, som overvejer at læse faget, der kontakter studievejledningen telefonisk.

Mens den ovenfor beskrevne vejledning via mail er forholdsvis almindelig på AU, AAU og CBS, er den til gengæld ikke udbredt på DFU, hvilket muligvis skyldes, at vejledningen her i forvejen betragtes som relativt uformel, idet der er tale om en forholdsvis lille uddannelsesinstitution, hvor alle kender hinanden.

I forhold til spørgsmålet omkring vejledningsformer som **individuel vejledning vs. kollektiv vejledning** udviser en del studerende og dimittender interesse for, at gennemførelses- og erhvervsvejledningen gives på et samlet hold, hvor der kan rejses diverse tvivlsspørgsmål. Den kollektive vejledningsform giver således de studerende mulighed for at lære af hinandens spørgsmål, samtidig med at der skabes større synlighed om studievejledningen. Heroverfor betragtes den individuelle vejledning som nødvendig i vanskelige situationer, hvor der er behov for anonymitet.

3.3 **Vejledningens personale og organisering**

Hvad angår de forskellige parter vurderinger af vejledningspersonalet og disses baggrund tegnes generelt en sondring mellem kompetencer hos vejledere, der skal varetage gennemførelsesvejledning, og vejledere, der skal varetage erhvervsvejledning.

3.3.1 *Vejledningspersonalet*

De studerende nævner undervisere, HK'ere og arbejdsmarkedets parter i form af fagforeninger og A-kasser som den form for vejledningspersonale, de kender til. De studerende og dimittenderne forholder sig generelt ikke til AC-vejlederne som en del af vejledningspersonalet, da det typisk er studentervejlederne, de studerende møder på studievejledningen.

Studerende

Såvel studerende og dimittender som studievejledere er enige om, at det er positivt, at studievejlederne selv er studerende, fordi de har forståelse for de studerendes problemstillinger. Desuden bliver det blandt studievejlederne betragtet som en fordel ved studentervejledere, at de *"har netværket, og ved hvem man skal tage kontakt til"*.

Dog påpeger flere studerende på både AU og CBS, at det i konkrete tilfælde kan vise sig at være et problem, når den vejledningssøgende kender studievejlederen personligt, idet man ikke har lyst til at diskutere sine problemer med én, man kender. Ligeledes kan det personlige kendskab være problematisk i forbindelse med meritoverførelser og dispensationssager.

Herudover sætter flere studerende og dimittender spørgsmålstejn ved studentervejledernes faglige kompetencer, hvilket er afledt af oplevelser med ukorrekt eller manglende information fra studentervejlederens side: *"Studievejlederen skal kunne videreformidle og have et indgående kendskab til studiet, så er man nået langt"*. Ligeledes påpeger såvel de studerende og dimittenderne som studievejledere, at det er problematisk med en forholdsvis stor udskiftning blandt studentervejlederne, idet det går ud over kvaliteten af vejledningen.

Et andet problem kan ifølge AC-vejlederne være, at studentervejlederne også studerer ved siden af vejledningsjobbet, hvormed der er en grænse for, hvor meget de kan engagere sig i studievejledningen.

Flere dimittenderne vurderer, at medstuderende kan være gode nok som studievejledere på grunduddannelsen, men at det virker forkert, at en bachelorstuderende skal vejlede en kandidatstuderende, som fx har problemer i forbindelse med specialeskrivningen. Derfor er der behov for en skelnen mellem forskellige typer af vejledningspersonale i forhold til forskellige studiefaser.

I forhold til erhvervsrelateret vejledning foretrækker de studerende generelt en vejleder med tæt tilknytning til det omgivende erhvervsliv. Således påpeger de studerende og dimittenderne, at de ikke altid har tillid til, at de studievejledere, som selv er studerende, faktisk har det fornødne overblik over forskellige studieretninger og det fornødne kendskab til erhvervslivet til at kunne rådgive de studerende om arbejdsmarkedet. De studerende på AU og DFU mener, det ville være en fordel, hvis karrierevejlederne havde personlig erhvervserfaring. De er dog samtidigt klare over de begrænsede muligheder, der er for at finde sådanne vejledere.

Undervisere

Generelt spiller underviserne primært en rolle i den uformelle vejledning og i den faglige vejledning omkring praktikophold, projekter og speciale. Ifølge de studerende kan det være problematisk at lade underviserne varetage vejledningen, fordi de oftest ikke kende detaljerne i studieordningerne, og at underviserens råd og vejledninger derfor ofte kræver en opfølgning.

På AAU indgår undervisere imidlertid også som en del af det faste vejledningspersonale – her benævnt lærervejledere. Således har lærervejlederen ansvar for vejledning omkring fagkombinationer for sidefags- og suppleringsstuderende og er behjælpelig med udarbejdelse af individuelle studieplaner. Desuden gives også vejledning til bachelor- og kandidatstuderende, hvis de ønsker en særlig profilering på deres studieretning.

De studerende opfatter ikke lærervejlederne som nogen "*man lige går ind til*", og der udvises usikkerhed om, hvorvidt lærervejlederne har en særlig træffetid, samt hvilken form for vejledning de tilbyder. Dimittenderne giver derimod udtryk for, at de i forbindelse med dumpning netop vil opsøge underviseren, da denne bedre end studievejledningen kan svare på, hvor der skal gøres en ekstra faglig indsats.

På Etnografi på AU har man oprettet en mentorordning, hvor undervisere fungerer som særlige kontaktpersoner for de studerende. De hidtidige erfaringer viser dog, at det er meget forskelligt, hvor gode underviserne er til at fornemme og håndtere eventuelle problemstillinger hos den enkelte studerende.

Som det eneste sted har underviserne på DFU en klar forpligtelse i forhold til gennemførelsesvejledningen. Således skal underviserne sætte timer af til at hjælpe studerende, der er dumpet i deres fag, således at de får bedre mulighed for at bestå de efterfølgende forsøg.

I relation hertil mener arbejdsmarkedets parter, at undervisere generelt på universiteterne skal blive bedre til at påtage sig vejledningsrollen, hvilket samtidig fordrer, at de i højere grad forholder sig til samt får en øget indsigt i arbejdsmarkedet.

HK'ere

Studiesekretæren benyttes meget ofte af de studerende, fordi denne er meget tilgængelig på studiet: "*man kommer lige forbi*". Studiesekretæren har desuden den fordel, at han/hun ikke som studentervejlederne udskiftes hvert eller hvert andet år, og at han/hun derfor sidder inde med megen erfaring og viden.

Der er blandt studerende på CBS uklarhed om, hvornår de skal benytte sig af studievejlederen, og hvornår de skal opsøge studiesekretæren. Således giver studiesekretæren nogle gange udtryk for, at der stilles for mange spørgsmål.

Mens der de fleste steder ikke er nogen formel arbejdsdeling, forsøger man på AAU så vidt muligt at fordele vejledningen på en sådan måde, at studiesekretæren varetager den mere administrative del af vejledningen, mens studievejledere varetager den faglige del. For netop at skabe klarhed om rollerne, er der udfærdiget beskrivelser af de forskellige vejlederes opgaver.

Arbejdsmarkedets parter

Mange af de studerende synes at have glæde af fagforeningernes vejledningstilbud. For flere dimittender forekommer det endog mere naturligt at konsultere Akasser og fagforeninger omkring karriereplanlægning, da fagforeningerne og Akasserne i højere grad end universiteterne opleves at have "fingeren på pulsen".

På tværs af universiteterne er de studerende skeptiske over for at lade arbejdsmarkedets parter varetage en egentlig studie- og erhvervsvejledning på universiteterne, om end flere studerende er åbne for et tættere samarbejde mellem vejlederne og arbejdsmarkedets parter. Et tættere samarbejde vil således kunne klæde vejlederne bedre på til at varetage vejledningen af de studerende, idet de vil have et bedre kendskab til krav og forventninger til den fremtidige arbejdskraft. Dimittenderne på AU understreger således, at universitetet skal være mere opsøgende i forhold til arbejdsmarkedet for at studievejlederne kan hjælpe de studerende med at sætte ord på deres kompetencer.

Blandt studievejlederne på AU er der en udtalt skepsis over for at lade *arbejdsmarkedets parter* varetage en decideret (erhvervs)vejledning på universiteterne, idet dette vil bringe andre, mere kommercielle, interesser ind i vejledningen. På CBS har man ikke samme bekymring, og man har bl.a. givet Civiløkonomerne lov til at oprette deres eget rådgivningskontor på skolen – om end klart adskilt fra skolens egne vejledningstilbud.

Kombinationen af forskellige vejledningstyper

Det bliver fra studievejledningernes side påpeget, at det er nyttigt med et blandet personale, hvor der både er studerende, akademisk og administrativt ansatte. Erfaringen er således, at det er forskellige typer af spørgsmål og problematikker, de studerende kommer med til de forskellige typer af personale. Dog var de studerende på DFU og CBS ikke klare over, at der også er fastansat personale til at varetage vejledningen.

Vejledere på AAU og CBS betragter kombinationen af studentervejledere og fastansatte vejledere som den optimale organisering af vejlederpersonalet, da den fastansatte kender de overordnede regler, mens den studerende har kontakten til de studerende i dagligdagen og ved, hvad der rører sig. På baggrund heraf er der i den Centrale Vejledning på AAU altid en studerende og en fuldmægtig til rådighed på samme tid.

3.3.2 *Vejledernes baggrund og kompetencer*

På tværs af alle parter finder mange vejlederens personlige kompetencer enten lige så vigtige eller væsentligere end vejledernes faglige baggrund. Studentervejledere på AAU og DFU bliver således ofte ansat, fordi de indgår aktivt i studiemiljøet.

Beskrivelse af den gode vejleder

Studievejlederne skal ifølge studerende og dimittender på tværs af universiteterne være tillidsfulde; ”*det skal være én, du tør fortælle din barndomshistorie til...*”, og samtidig må de gerne selv have nogle alsidige erfaringer fra fx praktik- eller udlandsophold, men også gerne fra selv at have dumpet en eksamen eller taget et semester om.

En anden vigtig faktor for de studerende er, at studievejlederne er troværdige i deres vejledning, og hvis der er noget, de ikke ved, ”*skal de melde ud og sige at: ’det vender vi tilbage med’*”. Således må vejledningen ikke få karakter af en ”løs snak”, så de studerende efterfølgende føler, at det er nødvendigt at kontrollere informationerne fra studievejledningen. I forlængelse heraf påpeger flere studerende, at det er væsentligt, at vejlederne kender deres begrænsninger i forhold til den enkelte vejledningssituation, således at der ikke bliver tale om ”*et terapiforløb*”.

Herudover påpeger de studerende på vigtigheden af, at studievejlederne besidder en viden om andre, beslægtede fag, således at man faktisk kan få råd om overordnede uddannelsesvalg – og ikke alene valg af fag på den pågældende uddannelsesinstitution. Der er således behov for en god balance mellem studievejledernes generelle viden om uddannelses- og arbejdsmarkedsområdet og vejledernes specialiserede viden om den enkelte uddannelsesinstitution eller studieretning.

I forlængelse heraf foreslår flere studerende på CBS, at man organiserer vejledningen på en sådan måde, at nogle vejledere tager sig af hyppige, praktiske og almene spørgsmål, mens andre vejledere skal besidde en mere dybdegående, faglig viden med henblik på at varetage de mere fagspecifikke komplicerede sager.

Universiteternes sikring af vejledernes kompetencer

Foruden formelle vejledningskurser iværksættes forskellige tiltag på universiteterne for at kvalificere nye studentervejledere til opgaven; bl.a. i form af introduktionsdage om det forestående job og deltagelse i kurser.

Studievejledningen på CBS er meget opmærksom på vejledernes kompetencer, og der afholdes månedlige fællesmøder, som danner rammen om diskussion af forskellige faglige temaer, ligesom der er mulighed for at invitere gæster til at sikre et fagligt input til studievejledningen.

Nogle studentervejledere på AAU påpeger, at de mangler metoder i vejledningssituationen, hvorfor de ønsker en opkvalificering af denne dimension. I tillæg hertil opfordrer de ligeledes til, at de klædes bedre på til erhvervsvejledningsopgaven bl.a. set i lyset af nye overbygninger på humaniora, som muliggør, at den studerende tilegner sig en særlig profil.

På AU og AAU fortalte mange studentervejledere, at skønt de havde skrevet sig op til at komme på vejledningskursus, var de endnu ikke blevet tilbudt et sådant.

Der er blandt alle parter tilknyttet AAU enighed om, at kontakten til arbejdsmarkedets parter spiller en stor rolle, hvorfor det som vejleder er væsentligt at opdatere sin viden på dette område. Et problem i den forbindelse er, at studentervejledere ikke har den direkte kontakt til erhvervslivet bortset fra de praktikopslag, som de modtager fra virksomhederne. Men samtidig giver de også udtryk for, at det for en deltidsansat er for stor en udfordring at rumme en erhvervsrelateret viden om arbejdsmarkedet.

Arbejdsmarkedets parter efterspørger, som nogle af vejlederne selv, en øget bevidsthed om vejledningsmetoder og vejledningsteknik, ligesom flere vejledere gerne må have praktiske erfaringer fra erhvervslivet eller kommunerne: *"De skal vide, hvordan det er at være derude i erhvervslivet"*.

Såvel enkelte studerende og dimittender som arbejdsmarkedets parter vurderer, at det vil være hensigtsmæssigt at ansætte vejledere med erhvervs erfaring, eftersom disse vil kunne varetage vejledningen i forbindelse med overgangen fra studie til arbejdsmarked. Dette vil sikre, at dimittendernes forventninger er i overensstemmelse med virkeligheden.

Alternativt kan et professionelt karrierecenter på det enkelte universitet – set fra arbejdsmarkedets parter – sikre, at den erhvervmæssige dimension kobles til studentervejledernes studiespecifikke viden.

3.3.3 *Vejledningens organisatoriske forankring*

Det er generelt kun studievejlederne, der har udtalte holdninger til vejledningens organisering på de respektive universiteter. Således synes de studerende at have et manglende kendskab til og overblik over studievejledningernes forskellige opdelinger og niveauer.

Enkelte studerende fra AU og studerende på AAU ekspliciterer, at der er en uklar arbejdsfordeling mellem de forskellige vejledningsenheder og niveauer, og at det kan være svært for de studerende at vide, hvor de skal henvende sig med forskellige typer af problemstillinger. På AAU er der særligt problemer med finde ud, hvornår den centrale vejledning kan benyttes. Derfor fremsættes forslag om, at de forskellige vejledningsniveauer kaldes ved et navn, der anviser, hvad hhv. den centrale og decentrale vejledning tilbyder og kan.

På AU er holdningerne til opdelingen i en central og en decentral vejledning delte blandt studievejlederne. De decentrale studievejledere med tilknytning til Samfundsvidenskabeligt Fakultet giver udtryk for, at det virker bureaukratisk, at informationerne skal via fakultetet, mens de decentrale studievejledere på Naturvidenskabeligt Fakultet generelt er godt tilfredse med samarbejdet med fakultetet, hvor der blandt andet holdes ugentlige møder. På Humanistisk Fakultet giver studievejlederne udtryk for, at det er fakultetsvejledningens opgave at skabe sammenhæng ved de tværgående henvendelser.

Heroverfor er der på AAU enighed om, at vejledningens tvedelte opbygning i et centralt og decentralt niveau er effektiv og god, samtidig med at det bliver understreget, at der ikke opleves et skarpt skel mellem de to niveauer. Fordelen ved denne organiseringsform er, at decentrale vejledere i deres direkte kontakt med de studerende repræsenterer den centrale vejlednings talerør og kan henvise videre til personale med de rette kompetencer, hvis der er behov for det. Samtidig sikrer den centrale vejledning fastholdelse af viden samt erfaringsoverlevering ved ophør af jobbet. Dog tilføjes, at en niveaudelt vejledning ikke altid er uproblematisk, da denne organisering kan gøre det vanskeligt at aflive de myter og fejlfortolkninger af information, som flourerer blandt de studerende. Her stilles den enkelte decentrale vejleder over for en stor opgave.

På CBS skelner man ikke mellem den centrale og den decentrale vejledning, men har en samlet, central studievejledning, som arbejder uafhængigt af andre instanser. Denne organisatoriske forankring har ifølge vejlederne flere fordele. For det første er vejledernes viden fast forankret hos de fastansatte vejledere, mens den viden og erfaring, som studentervejlederne opbygger, forsvinder efter et par år. For det andet undgår man, at vejledningen bliver bundet op på særlige hensyn til det enkelte institut. Og for det tredje giver det enstrengede vejledningssystem mulighed for den fortsatte og formaliserede kompetenceudvikling.

Den organisatoriske videndeling

Selvom der på AAU i væsentlig udstrækning foregår et dagligt samarbejde på tværs af niveauerne ønskes en styrkelse af dialogen og en mere formaliseret videndeling mellem centrale og decentrale vejledere.

I relation til organiseringen giver erhvervsvejledningen på AAU ligeledes udtryk for et ønske om en tættere dialog med de enkelte studienævn, ”*hvor der sidder mange ildsjæle*” for herved i større udstrækning at drage nytte af disses engagement og muligheden for videreformidling af væsentlig information til de enkelte studier.

Ifølge arbejdsmarkedets parter er det vigtigt, at vejledningsfunktionen har et centralt organisatorisk afsæt for dermed at sikre, at vejlederne har et overblik over og indblik i de forskellige studieretninger, ligesom en øget koordinering af vejledningsindsatsen kan styrke erhvervsvejledningen på et tidligere tidspunkt i uddannelsesforløbet. I forbindelse hermed nævnes også, at opmærksomheden omkring balancen mellem det centrale og decentrale niveau er væsentlig i forhold til at sikre, at vejledningen til enhver tid varetager den studerendes interesse og ikke det enkelte studies interesse.

3.4 Universiteterne og arbejdsmarkedet

Den egentlige karriere- og erhvervsvejledning er forholdsvis ny på universiteterne, og universiteterne har forskellige traditioner for samarbejdet med erhvervslivet, jf. indledningen.

DFU indtager her en særlig status i forhold til universitetets arbejdsmarkedsorientering, idet man traditionelt har haft et tæt samarbejde med aftagere af kandidater, primært apotekerne og lægemiddelindustrien. Stort set alle kandidater kommer ud til et arbejde et af de to steder, og der er derfor i mindre grad behov for en decideret erhvervsvejledning på DFU. DFU har desuden en del erhvervsvejledning integreret i studieforløbet fx under studiestarten samt gennem erhvervstemadag og studieophold. Derfor adskiller holdningerne blandt såvel studerende som dimittender og vejledere fra DFU sig til de holdninger, man finder hos studerende, dimittender og vejledere fra de øvrige universiteter, hvad angår arbejdsmarkedsorientering af vejledningen.

3.4.1 *Universiteternes akademiske kultur*

Flere dimittender og studerende fra AU, AAU og CBS og arbejdsmarkedets parter fremhæver universiteternes akademiske kultur og tradition som en væsentlig barriere i forhold til de studerendes erhvervsparathed, samtidig med at de fleste studerende og dimittender understreger, at det er vigtigt at fastholde universiteternes akademiske kultur. Således påpeger en studerende, at det grundlæggende er et spørgsmål om, hvorvidt man ser uddannelse som et mål i sig selv

eller blot som et middel til beskæftigelse. Og er det blot et middel til beskæftigelse, står den akademiske tradition i vejen.

Arbejdsmarkedsparter giver udtryk for en grundlæggende uoverensstemmelse mellem universitetets og arbejdsmarkedets kultur, hvor universitet ofte fostrer en problemorienteret tilgang, mens erhvervslivet efterspørger løsningsorienterede medarbejdere. Dette kan være særligt problematisk i forhold til de humanistiske uddannelser, hvor mange undervisere ifølge såvel studerende som dimittender og arbejdsmarkedets parter stadig ser en forskerkarriere som det eneste rigtige valg for de studerende, mens de har en holdning om, at man skal holde sig langt væk fra det private erhvervsliv.

Arbejdsmarkedets parter finder det ligeledes problematisk, at der er en indbyrdes selvforståelse mellem vejleder og studerende, som skaber en introvert indstilling i forhold til studie- og karrierevalg. Dette giver sig blandt andet udtryk i, at universiteterne og vejledningen ofte fremme en kultur om, at man skal lade sine interesser styre valg af studie og fag. Ligeledes fostrer universiteterne ifølge arbejdsmarkedets parter en kultur, hvor der er fokus på universitetets stolthed og tradition omkring specialet, mens erhvervslivet snarere ser på, om specialet er gennemført på normeret tid.

3.4.2 *De studerendes kompetenceafklaring*

Der er generel enighed om, at universiteterne primært har haft fokus på at give de studerende en række akademiske kompetencer og kun i begrænset omfang har haft fokus på, hvad de akademiske kompetencer kan bruges til uden for universitetsverdenen.

De studerende og dimittenderne efterlyser generelt en øget viden om, hvad man kan bruge uddannelsen til og hvilke kompetencer man opbygger i løbet af uddannelsen. Dette er mest udtalt på de humanistiske uddannelser, som typisk ikke er professionsrettede, men problematikken findes også blandt studerende fra andre uddannelsesretninger.

De studerende og dimittender fremhæver her, at fællesarrangementer med deltagelse af repræsentanter fra arbejdsmarkedet giver en bedre forståelse for, hvad man kan bruge uddannelsen til, om end enkelte studerende fra humanistiske uddannelser giver udtryk for, at fællesarrangementerne ofte har et for snævert fokus på beskæftigelse inden for gymnasieverdenen.

Både de studerende, dimittenderne og arbejdsmarkedets parter giver udtryk for, at erhvervsvejledningen generelt er underprioriteret. Således har erhvervsvejledningen ifølge arbejdsmarkedets parter traditionelt ikke været betragtet som

hverken universitetets opgave eller ansvar, hvilket også fremhæves af enkelte dimittender.

Studie- og erhvervsvejledningen kunne ifølge såvel studerende som dimittender og arbejdsmarkedets parter med fordel i højere grad hjælpe de studerende til at sætte ord på, hvad det er for kompetencer, de tilegner sig gennem opgaver, praktikophold m.m. Således vil en øget kompetenceafklaring hos de studerende bidrage til at øge overensstemmelsen mellem virksomheders behov og de studerendes kompetencer og dermed en mere smertefri overgang fra studie til job.

Problemet med den manglende kompetenceforståelse og -afklaring ligger ifølge arbejdsmarkedets parter i, at universiteterne ikke spørger aftagerorganisationer om, hvilke kompetencer det er nødvendigt at besidde for at få job. Universiteterne bør derfor vedkende sig deres forpligtelse til at spore de studerende mere ind i forhold til det fremtidige arbejdsmarked, herunder at sikre den rette kombination af såkaldte hårde og bløde kompetencer. I forlængelse heraf foreslår arbejdsmarkedets parter, at man med fordel kunne arbejde mere målrettet med at skabe større (økonomisk) incitament til at prioritere vejledningen på universiteterne, fx gennem et bredere perspektiv på taxameterordningen.

3.4.3 *De studerendes erhvervsorientering*

Blandt de studerende er der generelt uenighed om, hvor tidligt man skal begynde sin erhvervsorientering for også at give plads til den akademiske fordybelse.

Ifølge arbejdsmarkedets parter får de studerende først øjnene op for arbejdsmarkedet, når de står over for at aflevere deres speciale, og det er for sent, idet vejen til arbejdsmarkedet tilrettelægges tidligt i forløbet. Således hører mange humanister først om de mange utraditionelle jobmuligheder, når de er færdige med deres uddannelse.

Dimittenderne fra de humanistiske uddannelser understreger, at en del af problemet er, at arbejdsmarkedets parter ikke kender de humanistiske kandidaters kompetencer og derfor snarere henvender sig til samfundsvidenskabelige kandidater. Denne problemstilling er stort set ukendt for ingeniørerne, hvor de potentielle arbejdsgivere kender uddannelserne helt ned i de enkelte fagkombinationer.

Blandt studievejlederne på AU, AAU og CBS er der enighed om, at de studerende allerede ved studiestart har deres opmærksomhed rettet mod de fremtidige erhvervs- og karrieremuligheder, men at denne opmærksomhed gradvist aftager gennem studieforløbet som resultat af universitetets akademiske tradition. Ligeledes oplever studievejlederne og arbejdsmarkedets parter, at denne opmærk-

somhed kommer tilbage, når de studerende nærmer sig afslutningen på deres studium og står over for at skulle ud på arbejdsmarkedet.

Overordnet set vurderer studievejlederne på AAU, at erhvervsvejledningen indgår i de studerendes overvejelser på et tidligere tidspunkt i studieforløbet end tidligere, mens de studerende på AAU har den opfattelse, at man generelt ikke tænker det karrieremæssige aspekt ind før efter 9. semester. Både de studerende og dimittender understreger vigtigheden af at have et erhvervsrelevant studiejob, som kan give en mere direkte indsigt i erhvervslivet.

Ifølge studievejlederne vælger humanisterne efterhånden mere merkantile overbygninger med henblik på at erhvervsrette uddannelsen. Der efterlyses blandt de studerende på de humanistiske uddannelser mere information om konkrete jobfunktioner samt generel information for et hold ad gangen om arbejdsmarkedssituationen, hvilket kan øge de studerendes bevidsthed om, hvad man kan gøre for at komme jobsituationen nærmere i slutningen af uddannelsen.

3.4.4 *De studerendes overvejelser i forhold til beskæftigelse*

Såvel studerende, dimittender og studievejledere tilkendegiver, at de studerende har et øget fokus på, hvad uddannelserne kan bruges til efter endt uddannelse.

På de samfundsfaglige uddannelser er udfordringen ifølge studie- og erhvervsvejlederne en manglende realisme i forhold til det fremtidige arbejdsmarked blandt de studerende.

Således påpeger studievejlederne fra statskundskab på AU, at mange studerende udelukkende ser Bruxelles som arbejdsplads og vælger fag derefter, mens der reelt set er meget få kandidater, der får beskæftigelse inden for EU. Vejlederne på CBS påpeger, at de studerende primært ser dem selv som ledende medarbejdere på de store danske og multinationale virksomheder. Der er derfor en klar vejledningsopgave i forhold til at rette de studerendes opmærksomhed mod et mere realistisk arbejdsmarked i form af hhv. (de mindre) kommuner og små og mellemstore virksomheder.

Ligeledes understreger studievejlederne på de humanistiske uddannelser, at de har en væsentlig opgave i forhold til at gøre de studerende opmærksomme på uheldige fagkombinationer set i forhold til en fremtidig beskæftigelse som gymnasielærer.

3.4.5 *En styrket erhvervsorientering på universiteterne*

De studerende og dimittenderne på tværs af universiteterne kommer med flere forslag til, hvordan man kan styrke erhvervsorienteringen på universiteterne.

Som det første nævnes forskellige fællesarrangementer fra vejledningens side, herunder karrieredage og Midtvejsmesse. De studerende påpeger, at disse arrangementer bidrager til at skabe klarhed over kompetencer og forventninger, ligesom de kan skabe et øget kendskab til arbejdsmarkedet.

Flere studerende og dimittender nævner også, at brugen af eksterne lektorer bidrager til en mere virkelighedsnær undervisning, og at eksterne lektorer ofte er bedre til at klargøre, hvad man kan bruge kurserne til. Det er således mange studerendes og dimittenders oplevelse, at eksterne lektorer generelt er bedre til at præsentere en plan for undervisningen: *"Det er hvad I skal – de kan I komme op i – og det kan I bagefter"*. I forlængelse heraf understreger de studerende, at *"hvis ikke man ved, hvad man kan, så ved man heller ikke, hvad man vil"*. Enkelte studerende påpeger imidlertid, at brugen af eksterne lektorer kan være problematisk i forhold til at fastholde det faglige niveau på uddannelserne.

Endelig nævnes projekter og praktik, som gode tiltag i forhold til at skabe afklaring om kompetencer og netværk. På tværs af universiteterne bliver praktikophold både blandt studerende, dimittender, vejledere og arbejdsmarkedets parter fremhævet som en god måde at øge den indbyrdes kontakt og forståelse mellem de studerende, universiteterne og arbejdsmarkedet. Derfor påpeger flere, at praktikken med fordel kan indgå som en mere formaliseret del af uddannelsen, som det er tilfældet på DFU, frem for udelukkende at være baseret på de studerendes eget initiativ. Flere studerende og dimittender fra AU og AAU påpeger dog, at det kan være problematisk at finde relevante virksomheder og organisationer i provinsen.

Ifølge arbejdsgiverorganisationerne er der mange små og mellemstore virksomheder og kommuner, som har begrænset erfaring med ansættelse af akademikere, og som derfor har svært ved at se, hvorfor de skulle ansætte en akademiker. Her kan netop praktikophold være med til at skabe øget forståelse mellem arbejdsgiverne og de studerende.

Virksomhedsophold indgår som den væsentligste del af kontakten til erhvervslivet for studerende på DFU, der er på studieophold på apoteker. Dette er også tilfældet på AAU, hvor de studerende allerede på første semester rustes til at tage kontakt til erhvervslivet som en del af *'skoling'* på universitetet. Således er der – på nær enkelte humanistiske studieretninger – tradition for eksterne samarbejder, idet den erhvervsorienterede vejledningsdimension søges integreret i den pædagogiske model på AAU.

Ifølge studievejlederne på AAU har mange af de studerende en god kontakt til erhvervslivet, fordi de via Videnskabsbutikken kan få formidlet samarbejdsmu-

ligheder og praktikforløb hos forskellige virksomheder. Også de studerende fremhæver denne mulighed for at skabe en ekstern kontakt i studietiden via projektarbejdet på AAU. Humanisterne peger desuden på det væsentlige i at være erhvervsorienteret i sit projektarbejde, så det kan dokumenteres, at de studerende ud over en teoretisk tilgang har en praksisdimension.

Ifølge arbejdsmarkedets parter oplever mange nydimitterede et personligt knæk i forbindelse med overgangen fra en tilværelse som studerende til en tilværelse som arbejdsløs. Her har de studerende, som har været i praktik, et andet beredskab i forhold til jobsøgningen, fordi de har prøvet at spejle sig i en kollega og ikke kun i andre studerende og undervisere. Det er derfor godt for de studerende, hvis man gør praktikophold til en integreret del af uddannelserne, ligesom det styrker uddannelserne med praktiske, erfarne rollemodeller som undervisere.

3.4.6 *Universiteternes kontakt til arbejdsmarkedet*

De fire universiteter har som nævnt forskellige traditioner for og holdninger til universiteternes kontakt til arbejdsmarkedet. Arbejdsmarkedets parter vurderer dog, at der på tværs af universiteterne er basis for et øget samarbejde mellem universiteterne og eksterne samarbejdspartnere omkring for eksempel mentorer, undervisere, alumnenetværk og aftagerpaneler.

DFU har ifølge studievejlederne, de studerende og dimittenderne en god kontakt til erhvervslivet og afholder erhvervstemadage med deltagelse af virksomheder, og ligeledes inviterer man virksomheder til at komme og holde forelæsninger. De studerende ønsker imidlertid ikke, at virksomhederne indgår i en decideret erhvervsvejledning i modsætning til dimittenderne, der ikke ville have noget imod, at erhvervslivet spillede en mere aktiv rolle. Arbejdsmarkedets parter påpeger, at de gerne ville spille en større rolle for, at de studerende kunne have større kontakt til arbejdsmarkedet. Dimittender fra DFU efterlyser desuden et mere formaliseret dimittendnetværk, idet det er deres erfaring, at netværk er adgangsbillet til arbejdsmarkedet.

Ifølge studievejlederne på AU er der en øget tendens til, at universitetet ikke længere bare uddanner studerende i deres eget billede, men også i stigende grad ud fra et karrierespæktiv, blandt andet gennem øget fokus på praktikordninger og projektarbejde, hvor eksterne samarbejdspartnere bliver inddraget. Det er dog stadig ganske få fag på AU, hvor der arbejdes intensivt med erhvervsvejledningen, og derfor er der en tendens til, at de forskellige kræfter på universiteterne – primært på humaniora – modarbejder hinanden med forskellige signaler til de studerende i forbindelse med valg af fag og studieretninger.

På CBS giver de studerende og dimittenderne udtryk for, at kontakten til arbejdsmarkedet og erhvervslivet primært afhænger af den enkelte studerendes engagement og indsats, samtidig med at nogle studerende efterlyser en tættere og mere formaliseret dialog med erhvervslivet. De studerende på CBS har dog ifølge studievejlederne gode muligheder for at skabe kontakt til erhvervslivet gennem projektarbejde og lignende. Dertil kommer, at de studerende forud for udslusning fra bacheloruddannelsen og kandidatuddannelsen får tilbud om et kursus i udarbejdelse af CV og praksis i jobsøgningen.

3.4.7 *Samarbejdet mellem universiteterne og arbejdsmarkedets parter*

Der er betydelige forskelle på, hvordan studerende, dimittender og vejledere fra de forskellige universiteter ser på samarbejdet mellem universiteterne og arbejdsmarkedets parter. Således er der overordnet enighed om, at samarbejdet skal styrkes, således at det bliver lettere for akademikere at omsætte deres kompetencer til beskæftigelse. Derimod er der uenighed om, hvor og hvordan man trækker grænserne for samarbejdet.

Det er ifølge de studerende fra AU fint, at arbejdsmarkedets parter deltager i de erhvervsrettede arrangementer med fokus på erhvervs- og karrierevejledning, men det er vigtigt, at universitetet fortsat har ansvaret for vejledningen og fortsat opretholder sin autonomi i forhold til erhvervslivet. Det er således vigtigt, at inddragelsen af arbejdsmarkedets parter er neutral og gennemsigtig for de studerende, og at det sker på universitetets præmisser.

I modsætning hertil foretrækker nogle studerende fra AAU at bruge fagforeningerne som vejledere, idet disse generelt har en bred kontakt til erhvervslivet. De studerende finder det derfor ikke i samme grad relevant eller nødvendigt, at studievejledere varetager erhvervsvejledningen. Ligeledes benytter nogle dimittender fra AAU i høj grad fagforeninger i forbindelse med erhvervsvejledning, da dimittenderne finder det mere naturligt at kontakte arbejdsmarkedets parter frem for studievejledningen, der ikke kan matche fagforeningernes tilbud: *"Fagforeningen tilbyder meget det samme som den centrale vejledning, men de har mere fingeren på pulsen og har i højere grad kontakten til de rette folk, end de har på universitetet"*.

Der er generelt blandt fagforeningerne og a-kasserne en stor interesse i at indgå en tættere dialog med universiteterne – med undtagelse af en arbejdsmarkeds-part med relation til DFU. Arbejdsmarkedets parter påpeger, at det er vigtigt at studievejlederne bliver bedre til at gøre opmærksom på, at de studerende også kan trække på AF og fagforeningerne, mens de er studerende – og ikke først, når de bliver arbejdsløse. Det vil øge de studerende parathed til arbejdsmarkedet.

Bortset fra brancheorganisationernes vejledning af praktikanter har studievejledningen på DFU ikke etableret formaliseret samarbejde med arbejdsmarkedspartnerne. Arbejdsmarkedets parter giver dog udtryk for et ønske om at bidrage med at opkvalificere og videreudvikle vejledningen frem for blot at blive betragtet som en markedsføringsindsats. ”*Kald det synliggørelse...*” eller ”*at vi bliver set som ressource for vejlederne*”. Således efterspørger arbejdsmarkedets parter med tilknytning til DFU muligheden for at indgå i universitetets erhvervsvejledning ved at komme ud og præsentere jobmuligheder (rollemodeller). Herudover fremsættes forslag om at lave et netværk for dimittender for herigennem at profilere forskellige jobs.

Kontakten til arbejdsmarkedets parter på AAU sker i stor stil i forbindelse med ”Snart-kandidat-møder” og jobsøgningskurser, som arrangeres i samarbejde med lokale og nationale A-kasser. På ingeniørstudierne er den eksterne kontakt indbygget i undervisningen ved, at fagfolk trækkes ind i forhold til relevante faglige tematikker i undervisningen for at belyse arbejdet med disse i praksis.

På CBS afholder man faste møder med Dansk Handel og Service og Dansk Industri med henblik på erfaringsudveksling mellem universitetet og erhvervslivet. Ligeledes er underviserne på DFU ifølge vejlederne gode til at inddrage erhvervsrelevante aspekter i undervisningen, således at de studerende får en forståelse for arbejdsmarkedet. Endelig fremhæver studievejlederne alumnetværket som et eksempel på et tæt samarbejde mellem universitetet og a-kasserne.

4. METODE

Rapporten afsluttes i det følgende med metodiske refleksioner, dels i forhold til elementerne i undersøgelsen, dels i forhold til genstandsfeltet.

4.1 Den metodiske tilgangsvinkel

Der er i forbindelse med undersøgelsen gennemført i alt 11 fokusgruppeinterview, tre minigruppeinterview og seks telefoninterview.

4.1.1 *Fokusgrupper og minigrupper*

De 11 fokusgrupper og tre minigrupper fordeler sig som følger:

- Fire fokusgrupper med i alt 36 universitetsstuderende fra forskellige årgange og studieretninger ved hhv. Aalborg Universitet, Aarhus Universitet, Danmarks Farmaceutiske Universitet og Copenhagen Business School.
- Tre fokusgrupper med i alt 26 dimittender fra forskellige studieretninger ved hhv. Aalborg Universitet, Aarhus Universitet og Danmarks Farmaceutiske Universitet
- Fire fokusgrupper med i alt 29 repræsentanter for de centrale og decentrale studie- og karrierevejledninger ved Aalborg Universitet, Aarhus Universitet, Danmarks Farmaceutiske Universitet og Copenhagen Business School.
- Tre minigruppeinterview med i alt 17 repræsentanter fra arbejdsmarkedets parter
- To telefoniske interview med arbejdsmarkedets parter (DFU).

4.1.2 *Rekruttering*

Rekrutteringen af vejledere er foregået ved direkte henvendelse til de enkelte studiers studievejledninger ud fra en målsætning om at få en bred repræsentation af såvel decentrale humanistiske, samfundsvidenskabelige og naturvidenskabelige studievejledninger som centralt organiserede vejledninger eller fakultetsstudievejledninger.

De studerende og dimittenderne er primært rekrutteret med hjælp fra de enkelte studievejledere, som har trukket på deres netværk fra vejledningsarbejdet. Dette er sket ud fra en målsætning om at sikre, at en overvejende del af informanterne havde erfaring med studievejledningen.

På enkelte universiteter viste det sig imidlertid at være vanskeligt at rekruttere deltagere til fokusgrupperne med dimittender og studerende, hvorfor der til rekrutteringen også er benyttet alternative veje i form af mailinglister og øvrig netværksrekruttering. Rekrutteringen af studerende på CBS er sket ved direkte henvendelse på uddannelsesinstitutionen på Dalgas Have og Solbjerg Plads.

Samlet set har fokusgrupperne med de studerende været sammensat med en jævn fordeling i forhold til køn, studieretning, studieanciennitet og vejledningserfaring, ligesom fokusgrupperne har været sammensat med en jævn fordeling i forhold køn, studieretning, vejledningserfaring og beskæftigelsessituation.

Som grundlag for rekruttering af arbejdsmarkedets parter til minigruppeinterview har de enkelte universiteter peget på relevante fagforeninger, a-kasser og brancheorganisationer.

4.1.3 *Frafald*

Generelt har der blandt såvel studievejledere som studerende og dimittender på alle universiteter været et stort fremmøde på næsten 100 % til fokusgruppeinterview. Alt i alt på tværs af fokusgrupperne udeblev blot én studerende og én studievejleder.

Tilsvarende har der blandt arbejdsmarkedets parter været et næsten fuldtalligt fremmøde til minigruppeinterview med alene to udeblivelse ud af 17 inviterede.

4.1.4 *Telefoninterview*

Eftersom det ikke var muligt at samle en fokusgruppe med dimittender fra CBS blev der i stedet gennemført seks kvalitative telefoniske interview på grundlag af en dimittendliste udleveret af CBS.

Herudover er der gennemført to kvalitative telefoniske interview med arbejdsmarkedsparter tilknyttet DFU; hhv. Dansk Farmaceutforening pga. af afmelding til personligt interview og Dansk Lægemedel Industriforening (LIF). Skønt LIF spiller en betydelig rolle for DFU's aftagere, havde organisationen ikke kendskab til denne undersøgelses genstandsfelt. Foreningen meddelte desuden, at den ikke ser sig som en relevant partner i forbindelse med vejledningen.

4.1.5 *Analyse*

Analysen af interviewreferaterne er sket en kondensering af referaterne i centrale temaer og problemstillinger vedr. vejledningsindsatsen, hvilket har dannet grundlag for udarbejdelsen af en overordnet struktur for afrapporteringen. Herpå er referaterne blevet anvendt til en udfoldelse af de enkelte temaer og problemstillinger i forhold til såvel generelle betragtninger fra de fire universiteter og særlige betragtninger fra de enkelte universiteter.

Udfoldelsen af de enkelte problemstillinger har naturligvis været afhængig af de enkelte fokusgruppers forudsætninger for refleksion over emnet. Det betyder, at nogle temaer og problemstillinger primært er beskrevet ud fra de studerende og dimittendernes perspektiv, mens andre temaer og problemstillinger primært er baseret på studievejledernes og arbejdsmarkedets parter vurderinger.

4.2 **Metodens anvendelighed**

Det er generelt vurderingen, at den valgte metode i form af fokusgruppeinterview har været velegnet set i forhold til formålet med undersøgelsen.

Den kvalitative tilgangsvinkel har givet mulighed for at diskutere og perspektivere de studerendes vejledningsbehov i relation til gennemførelses- og udslusningsvejledningen set ud fra såvel vejledernes, de studerendes, dimittendernes og arbejdsmarkedsparternes perspektiv.

Dog kan man påpege, at det kan være metodisk og etisk problematisk at gennemføre fokusgrupper med en heterogent sammensat personalegruppe, hvor der er tale om et indbyrdes ansættelsesforhold, som det er tilfældet i relationen mellem studentervejledere og studievejledningens ledelse. Dette viste sig dog i praksis at være forholdsvis uproblematisk.

I relation til afgrænsningen af undersøgelsens genstandsfelt påpegede alle fokusgrupper med vejledere vanskeligheden af at udskille gennemførelses- og udslusningsvejledningen fra de øvrige vejledningstilbud, da denne vejledningsdel griber ind i og er uadskillelig fra den personlige vejledning relateret til sociale, psykiske og økonomiske aspekter. Under selve fokusgruppeinterviewene viste sig dog hverken for studerende, dimittender eller studievejledere problemer med at differentiere mellem vejledningsformerne.